

Posudok oponenta dizertačnej práce Mgr. Petra Plecháča, Ph.D.

“Atribuce autorství básnických textů”

Pri riešení problémov sporného autorstva textov sa používajú predovšetkým metódy založené na vlastnostiach slov a ich „príbuzných“ (n-gramov, a to tak slovných, ako aj znakových). Predložená dizertačná práca si dáva za cieľ preskúmať možnosti, ktoré v tejto oblasti ponúkajú verzologické charakteristiky poetických textov. Klasické aj nové metódy sú aplikované na poetické texty napísané po česky, anglicky, nemecky a španielsky. Podrobnejšie sú analyzované dva problémy – ten „globálny“ (alebo Globeálny?) sa týka (zrejme nielen) Shakespearovej hry Henry VIII., zatiaľ čo ten „lokálny“ sa zaoberá (ne)nerudovskosťou básní Josefa Baráka.

Prácu pokladám za nadpriemernú, autor presvedčivo dokazuje svoju erudíciu v korpusovo a kvantitatívne orientovanom výskume poetických textov. Evidentné sú jeho skúsenosti s písaním vedeckých a kvalifikačných prác.

Práca má jasnú a logickú štruktúru. Prvé dve kapitoly prinášajú prehľad stylometrických, resp. verzologických charakteristík textov. Sú tu spomenuté aj metódy, ktoré sa dnes už pokladajú za prekonané a pri určovaní autorstva sa (takmer) napoužívajú, ale zasluhujú si zmienku kvôli úlohe, ktorú zohrali v histórii tejto problematiky. Autor práce dokázal nielen použiť moderné kvantitatívne metódy, ale zrejme je aj to, že – voľne povedané – „vidí do vzorcov“ (pozri napr. diskusiu o stochastickej nezávislosti na str. 40), čo nie je samozrejmosťou. V tretej kapitole sú verzologické charakteristiky básní aplikované na určovanie autorstva (ide o básne, ktorých autori sú známi, teda môžeme tu skontrolovať spoľahlivosť jednotlivých metód). Špeciálne oceňujem úvodnú časť tejto kapitoly, ktorá sa venuje kontrole automatického spracovania textov (ide napr. o morfológické tagy, lematizáciu, tokenizáciu, automatické označenie rytmu, apod.). Výpočtová technika dáva vedcovi do ruky silné pracovné nástroje, ale automatická analýza textu nie je dokonalá. Mieru jej nedokonalosti je potrebné poznať alebo aspoň rozumne odhadnúť. Verzologické charakteristiky poskytujú dodatočné informácie o básňach. Ideálnym nástrojom na určovanie autorstva básní sa zdá byť kombinácia lexikálnych a verzologických charakteristík. Nasvedčuje tomu množstvo dobre navrhnutých experimentov. Napokon vo štvrtej kapitole sú tieto charakteristiky aplikované na dva sporné texty, o ktorých som sa zmienil v úvode posudku.

Necítim sa kompetentný posudzovať jazykovú stránku po česky napísaného textu, preto sa pri hodnotení tohto aspektu obmedzím na konštatovanie, že sa práca – aj vďaka vyššie spomenutej jasnej štruktúre – dobre číta.

Autor cituje relevantnú vedeckú literatúru. V zozname literatúry mi trochu chýbajú práce ruského lingvistu Sergeja Andrejeva z Univerzity v Smolensku, ktorý sa dlhodobo zaoberá kvantitatívnym prístupom k poetickým textom. Inšpiráciou k inému prístupu k modelovaniu rytmu by možno mohla byť monografia „Rhythmus im Akzent. Zur Modellierung der Akzentverteilung als einer Grundlage des Sprachrhythmus im Russischen“ (autorom je J. Eom, kniha vyšla v roku 2006 vo vydavateľstve Otto

Sagner v Mníchove).

Kedže sa táto dizertačná práca vo veľkej miere opiera o nedávne vedecké články, ktorých autorom alebo spoluautorom je Petr Plecháč, jeho vlastný prínos pokladám za zrejмый.

Otázka k obhajobe:

Na str. 47-50 sa píše o vyťahu medzi rozpoznateľnosťou autora a „objemom“ jeho diela, pričom sa zdá, že tí plodnejší autori sú ťažšie rozpoznateľní. V práci to je zdôvodnené väčšou variabilitou štýlu u plodnejších autorov. Je však možné aj to, že štýl sa mení viac s časom ako s objemom diela. Goethe aj Byron patria v kontexte tejto práce k plodným autorom, Byron je dobre rozpoznateľný, Goethe nie, pritom Byron tvoril relatívne krátko (aspoň v porovnaní s Goethem). Možno by stálo za úvahu uvažovať nielen o objeme tvorby, ale aj o jej „intenzite“ – aj objemovo veľké dielo vytvorené v krátkom období môže byť relatívne homogénne, zatiaľ čo aj „menej objemný“ básnik môže výraznejšie zmeniť štýl, ak píše počas mnohých rokov. Nie je vylúčené, že by „umelo vytvorení básnici“ Goethe 1 a Goethe 2 začali byť dobre rozpoznateľní.

Predložená dizertačná práca **spĺňa** požiadavky kladené na dizertačnú prácu. **Odporúčam** ju preto k obhajobe a predbežne ju klasifikujem ako **prospel**.

Bratislava, 4.11.2019

doc. Mgr. Ján Mačutek, PhD.